

postmottak@kld.dep.no

Tromsø, 31.01.2024

Dette brevet sendes på vegne av Birdlife avd. Troms, Norges Jeger- og Fiskerforbund Troms, Naturvernforbundet Troms, Nordnorsk Botanisk Forening og Midt-Troms Naturlag.

23/5569 Innspill til natur- og klimameldinger - i forbindelse med regionalt møte i Troms.

Forum for natur og friluftsliv (FNF) Troms er et samarbeidsnettverk for natur- og friluftsansjoner i regionen. Vårt mål er å ivareta natur- og friluftsansjonene i gamle Troms fylke ved å styrke og fremme organisasjonenes arbeid, være en møteplass for samarbeid og en arena for kompetansebygging for natur- og friluftsansjonene med sitt virke i regionen.

Den 23 november var det et regionalt innspillmøte i Tromsø for Nord-Norge i forbindelse med stortingsmeldinger om klima og miljø. Vi fikk informasjon om dette bare noen få dager før selve møtet og hadde ikke mulighet til å sammenstille innspill for muntlig presentasjon. Vi søkte da om utsatt frist og fikk dette innvilget- vi viser også til nettsaken der innspill bes være innsendt innen en uke etter siste regionale møte- altså 5 februar.¹

Generelt

Forum for natur og friluftsliv Troms registrerer at en rekke organisasjoner og aktører har spilt inn betydningen av at naturens rettsvern må styrkes, verktøy som planvask, fortetting, incentiver for arealsparing, arealnøytralitet og naturregnskap er aktuelle. Naturerestaurering, tilstrekkelig vern (marint og terrestrisk), bekjempelse av fremmede arter, stoppe forurensning (herunder også lys- og støyforurensning) samt å øke artskunnskapen i befolkningen er tiltak vi må sette i verk for å stoppe naturtapet og bli naturpositive. Dette er innspill vi støtter.

Tema som også er viktige for natur- og klimamålene er hvordan vi kan satse på mer sirkulærøkonomi, begrense eller stoppe overforbruk av ressurser og øke forskningen på hvordan vi kan gjennomføre de gjennomgripende samfunnsendringene som er anbefalt fra FN. Bevaring av karbonlagre (stedegen skog, myr, fjell og tareskoger som eksempler) er svært viktig for å nå klimamålene- og for klimatilpasning. Det kan ikke være noen tvil om at vi ikke lengre kan vente med å gjøre tiltak for å sikre vårt felles livsgrunnlag- naturen.

---

¹ <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/regionale-innspillsmoter-om-stortingsmeldinger-for-klima-og-naturmangfold/id3014889/>

Natur og klima i nordområdene- innspill til klima og naturmeldingene.

Vi vil i det følgende trekke frem fire punkter av spesiell betydning for vår region i nordområdene.

---

1) Kunnskapsgrunnlag og nordområdene²

Vi lever i en del av verden med arktisk natur- en natur preget av korte næringskjeder, sårbare økosystemer og arealkrevende arter. **Et av de viktigste tiltakene i nord er å styrke kunnskapsgrunnlaget om nordområdenes natur og på denne måten ha et grunnlag for forvaltning som tar utgangspunkt i tålegrensene, type økosystemer, naturtyper og samlet belastning som gjelder for den nordnorske naturen med dens særegenheter. Hva er verdifull natur i nord?**³

Vi ønsker også å vise til at **lokal økologisk kunnskap og urfolks kunnskap skal vektlegges i disse prosessene** – og det må gjøres en innsats for at denne kunnskapen gjøres kjent. Dette er også av betydning for punkt. 2 lengre ned i dette innspillet.

Kartleggingsmangler i nord

Pr. i dag er kartleggingsmanglene økende jo lengre nord man kommer med de konsekvenser dette har for vurdering av sumvirkninger av belastning, tålegrenser i naturen og hvor de ulike naturtypene, artene og økosystemene befinner seg og i hvilken utstrekning.⁴ Det gjør det også svært utfordrende å gjennomføre en økosystembasert forvaltning av nordområdene slik målsetningen fra myndighetene er i dag.

Det er nødvendig å styrke kunnskapsgrunnlaget i nord og inntil dette er på plass, øke bruken av føre-var prinsippet i forvaltningen av disse områdene. Vi minner også om at grunnet demografiske forhold er det ikke mulig for frivilligheten å øke antall kartlegginger alene- det er behov for systematisk og målrettet innsats fra flere aktører og støtte til forskningsprosjekter med dette formål.

Trua ansvarsarter og nordnorske økosystemer

Det er behov for tiltak der ikke bare antall arter og stort naturmangfold skal være beskrivende for hva som er *verdifull* natur. I nordområdene har vi store områder som feilaktig omtales som **«bare stein»**⁵ eller natur med få arter og korte næringskjeder. - Denne naturen må verdisettes og forvaltes på egne premisser og i henhold til en verdiskala som passer for denne type økosystemer (arktiske, polare,

---

²Forum for natur og friluftsliv Troms har jobbet med denne tematikken og arrangerte høsten 2023 en konferanse med tema «Natur i nord» for å belyse en rekke spørsmål relevant for forvaltningen av nordområdene. <https://fnf-nett.no/troms/konferanse-natur-i-nord-septentrionis-natura/>

³ Er for eksempel modelleringsmetoder tilstrekkelig for å kartlegge arktisk natur og for å ivareta urfolks kunnskap om disse områdene? <https://www.miljodirektoratet.no/publikasjoner/2024/januar-2024/modellering-av-heildekkande-utbreiingskart-for-arter/>

⁴ <https://www.miljodirektoratet.no/aktuelt/fagmeldinger/2023/juni-2023/kart-over-omrader-med-storst-kartleggingsmangler/>

⁵ Tar du en nærmere titt på «bare stein-områdene» vil du se at dette ofte er rike områder med fjellflora og arter som bare finnes i et gitt område. Vi vil vise til innlegg om dette blant annet på vår Natur i nord-konferanse.

nordlige). Vi mener at et fokus på ansvarsarter i denne sammenheng, og spesielt de trua ansvarsartene, er svært viktig for å vurdere forvaltningsansvar og egnede tiltak.⁶

Klimaendringer i nordområdene

Det er ikke omstridt at klimaendringene vil ramme sårbar arktisk natur hardere enn mye annen natur. Dette er en stor utfordring for forvaltningen i en natur- og klimakrise. Bit-for-bit nedbygging, fragmentering av intakte leveområder, sumvirkninger og samlet belastning, manglende kunnskapsgrunnlag og arealkrevende arter, gjør tålegrensene lavere for hva denne naturen tåler samtidig som den skal tilpasse seg et endret klima.⁷ **Tålegrensene for ulike økosystemer bør differensieres da ulike arter/naturtyper kan ha ulike tålegrens, arealbehov, arealkvalitet og dette bør synliggjøres.**

Marint liv

I de marine verneområdene må en få bedre kartlegging av livet under havoverflata og i tidevannssonene. Vi er også bekymret for at det marine vernet ikke er godt nok, for eksempel ved at det er tillatt med bunntørling og havbruk i verneområdene. Det er mye som tyder på at marine økosystemer er i ubalanse. Det bør igangsettes en stor satsing på restaurering og bevaring av tareskoger og annen marin vegetasjon, noe som vil kunne bidra til større karbonlagring samt bedre oppvekstvilkår for plankton og fisk. Dette vil også være positivt for livet på land. I kystsoneplanleggingen må også kunnskapen om sammenhengen mellom sjø og land styrkes som grunnlag for forvaltningen av sårbar strandsone i nord.

2) Verdisetting av natur

Hvis vi skal stoppe natur- og klimakrisen er det nødvendig å følge opp rapporten fra FNs Naturpanel om verdisetting av naturgoder⁸. Rapportens hovedbudskap nr. 1 er at hovedårsaken til den globale naturkrisen er måten vi verdsetter naturen på i politiske og økonomiske beslutninger. Dermed er også nøkkelen til å løse naturkrisen tett koblet til verdsetting av naturens verdier. Slike verdier kan være ulike fra naturens egenverdi, friluftsliv og landskap, kultur og tradisjonell bruk, naturmangfold og økosystemtjenester etc.

---

*Naturpanelets rapport setter blant annet søkelys på at kortsiktig profitt og vekst ofte skygger for de mange verdiene i naturen. Samtidig beskriver panelet en rekke metoder og verktøy for å ta hensyn til ulike verdier.*⁹

---

⁶ <https://artsdatabanken.no/rodlisterforarter2021/fordypning/ansvarsarterrodlisteri-europeiskperspektiv>

⁷ <https://fnf-nett.no/troms/konferanse-natur-i-nord-septentrionis-natura/> Se åpningsinnlegget til COAT om tålegrens i den arktiske naturen i møte med klimaendringene i nord.

⁸ <https://www.miljodirektoratet.no/aktuelt/fagmeldinger/2022/november-2022/viktig-med-riktig-verdsetting-av-naturen/>

⁹ Ibid.

Klima og natur må sees i sammenheng

Klimameldingen må ha tydelige føringer for hvilke typer areal som kan tas i bruk til utbygging av ny energiproduksjon, slik at arbeidet med å nå klimamålene ikke fører til ytterligere tap av natur og av naturmangfold. Særlig uberørt natur, må forbli slik for alle framtidige generasjoner.

Mange av våre tilsluttede organisasjoner trekker frem tiltak som energisparing, energieffektivisering, prioritering, etablering av fornybar energi (for eksempel solcellepanel) på tak og grå arealer. Tiltak innen samferdsel (for eksempel. gratis buss og offentlige innkjøp (for eksempel gjenbruk og kortreiste varer) er andre tiltak som er trukket frem og som forventes iverksatt og synliggjort i klimameldingen.

Internasjonalt samarbeid for å redusere avtrykket til de store utslippene fra for eksempel klesindustri, matsvinn og overforbruk er både ønskelig og nødvendig.

FNF Troms forventer at regjeringen med denne planen setter i verk tiltak som bremser nedbyggingen av natur. Kommunene må gis tilstrekkelig tilgang på kompetanse og incentiver til iverksetting av tiltak som bremser arealnedbyggingen. Samtidig må sentrale (og regionale) myndigheter sette klare rammer for utvikling i kommunene, der allerede nedbygde områder må tas i bruk først.

Vennlig hilsen

Forum for natur og friluftsliv Troms

Christine Myrseth
Koordinator
FNF Troms